

121 загиблий – втрати громадянського суспільства та медіа за три роки повномасштабного вторгнення: дані звіту-меморіалу ZMINA

Дата: 27 Грудня 2024

Центр прав людини ZMINA презентував перший в Україні звіт-меморіал пам'яті жертв російської агресії “Втрати громадянського суспільства та медіа за три роки повномасштабного вторгнення Росії в Україну”. Станом на кінець 2024 року відомо про загибель щонайменше 121 активіста, волонтера, правозахисника і журналіста через повномасштабну агресію Росії проти України.

Про це йдеться у [звіті-меморіалі](#), який презентували під час пресконференції в “Укрінформі”.

Фото: “Укрінформ”

“121 прізвище, очевидно, що це не всі загиблі. У звіті є люди, які на загал дуже відомі, але є також і маловідомі. Метою цього звіту є повернення імен і збільшення видимості тих людей, які віддали свої життя, відстоюючи демократичні цінності. Нам дуже важливо фіксувати цю пам'ять. Сьогодні дуже символічно, що багато журналістів приєдналися до

цієї акції вшанування пам'яті загиблих представників громадянського суспільства”, – зазначила голова правління Центру прав людини ZMINA, авторка звіту **Тетяна Печончик**.

Голова правління Центру прав людини ZMINA Тетяна Печончик. Фото: "Укрінформ"

Також під час презентації звіту відбулась всеукраїнська акція вшанування загиблих громадських активістів та представників медіа. Понад десять інформаційних агентств, телеканалів і сайтів з різних регіонів України об 11:00 вийшли онлайн з відео тривалістю 121 секунда з іменами загиблих на фоні порожніх місць у президіях та студіях, символічно нагадуючи про кількість загиблих, які вже ніколи не прийдуть на пресконференції та у студії.

Згідно з меморіальним звітом у 2022 році загинув **81 представник громадянського суспільства та медіа**, у 2023 році – **19**, а у 2024 – **21 особа**. Найбільше активістів та медійників загинуло у Київській та Донецькій областях – по 33 людини, у Харківській – 24, у Херсонській – 11, у Луганській – 7, у Чернігівській – 4, у Львівській – 3, у Запорізькій та Миколаївській – по 2 особи, на території Росії – 1, а також місце загибелі ще одного активіста невідоме.

Зібрана інформація на кінець 2024 року свідчить, що найбільше цивільних активістів, журналістів, волонтерів загинуло **в березні 2022 року** в областях, де українці чинили запеклий та організований спротив окупації, – **Київській, Харківській, Херсонській, Донецькій**. Саме в цих областях розгорталися найбільші бої та скупчувалися війська РФ.

Юридичний радник Центру прав людини ZMINA Данило Попков. Фото: "Укрінформ"

*"Найбільше людей загинуло у 2022 році у прикордонних регіонах України. Росія до повномасштабного вторгнення почала формувати списки чиновників, журналістів, активістів, яких потрібно ліквідувати. Працюючи над звітом, ми виявили, що серед загиблих були ті активісти та журналісти, хто був у списках. І їх вбили лише тому, що вони були патріотами", – повідомив юридичний радник Центру прав людини ZMINA **Данило Попков**.*

Для збирання й документування даних ZMINA використовувала верифіковану інформацію з відкритих джерел, інтерв'ю з близькими, родичами, колегами загиблих або свідками їхньої смерті.

Крім того, організація взаємодіяла з Інститутом масової інформації, який документує випадки вбивств і загибелі журналістів, а також Офісом генерального прокурора, який координує та здійснює нагляд за розслідуваннями в кримінальних провадженнях щодо порушень законів і звичаїв війни, у тому числі щодо вбивств представників громадянського суспільства.

Варто зазначити, що всі випадки загибелі волонтерів, активістів і журналістів, а також інших активних громадян, про які йдеться у звіті, сталися під час атак на цивільні об'єкти або інфраструктуру в умовах, коли було очевидно, що вони цивільні. Тим самим Росія вкотре порушила Міжнародне гуманітарне право.

Серед основних причин, унаслідок яких загинули представники громадянського суспільства є:

- артилерійські обстріли, ракетні удари російської армії або застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) по цивільних об'єктах;
- прицільні розстріли військовими РФ гуманітарних або евакуаційних автомобілів та кс
- позасудові страти, застосування тортур і жорстокого поводження, ненадання медичної допомоги в місцях незаконного позбавлення волі;
- підлив на піхотних, протитанкових мінах під час гуманітарних місій, а також примус спрямувати автомобіль на заміновану територію.

Керівниця відділу моніторингу свободи слова Інституту масової інформації Катерина Дячук. Фото: "Укрінформ"

Про навмисні вбивства росіянами представників українських та закордонних медіа розповіла керівниця відділу моніторингу свободи слова Інституту масової інформації **Катерина Дячук**:

"Станом на сьогодні 94 медійники загинули, 12 під час професійної діяльності, більшість загинули саме у 2022 році. Тепер ми не почуємо історії, які ці люди могли розповісти. Росія вчиняє злочини проти медійників цілеспрямовано. Росія також продовжує чинити й інші злочини: обстрілювати телевежі для створення інформаційного вакууму в прифронтових та прикордонних областях України, кібератаки на ЗМІ, залякування. Також

нині у російському полоні перебувають 30 медійників. Росіяни роблять все, щоб знищити докази своїх злочинів, тому і знищують медійників, які можуть розповісти правду”.

Відповідно до звіту, найбільш поширеними причинами загибелі представників громадянського суспільства у 2022 році, особливо в перші місяці повномасштабного вторгнення, були спроби виїхати з окупованих росіянами територій, евакуювати з них цивільних або доставити гуманітарні товари. Російські війська розстрілювали поодинокі цивільні авто та колони автомобілів, умисно спрямовували водіїв на мінні поля. Також однією з найбільш поширених причин смерті в цей період стали масовані обстріли російськими збройними силами населених пунктів, зокрема будівель органів влади, площ, житлових кварталів, шкіл, будинків культури, у яких часто розташовувалися гуманітарні та волонтерські центри.

Частину цивільних на окупованих територіях України росіяни вбили через їхню патріотичну позицію або підозру в нелояльності. Такі вбивства також супроводжувалися викраденнями, катуваннями, незаконним позбавленням волі. Важливо сказати, що досі обставини смерті в багатьох випадках залишаються невідомими й надалі мають бути встановлені слідством.

У 2023-му і 2024 році кількість убитих волонтерів, активістів і журналістів зменшилася. Якщо у 2022 році можна говорити про частину смертей від невибіркових обстрілів, то подальші два роки майже повністю характеризуються свідомими діями ЗС РФ, направленними на вбивство представників громадянського суспільства.

Зменшення кількості загиблих також, імовірно, можна пояснити звільненням від російської армії значної частини території України, збільшенням потенціалу української протиповітряної оборони, зменшенням запасів далекобійних ракет у РФ.

Частина випадків убивства російськими військами представників громадянського суспільства на досі окупованих ними територіях України може залишатися невідомою через зміцнення інформаційної ізоляції країною-окупантом, а також придушення будь-якої незгоди шляхом посилення дезінформації та репресій.

Нагадаємо, Центр прав людини ZMINA [презентував](#) звіт “Втрати громадянського суспільства та медіа за три роки повномасштабного вторгнення Росії в Україну”.

ПОПУЛЯРНЕ

[за тиждень](#)

[за місяць](#)

[за рік](#)

[вибір редакції](#)